

1.

Laki**oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäymiskaaren 17 lukuun 28 §:ään uusi 3 momentti, siitä lailla 1064/1991 kumotun 35 §:n tilalle uusi 35 § sekä uusi 35 a ja 35 b §, sellaisena kuin niistä 28 § on laissa 571/1948 seuraavasti:

28 §

—————
 Todistaja ei ole velvollinen kertomaan nimeään ja asuinpaikkaansa, jos häntä kuullaan 17 luvun 35 §:n mukaan anonyymisti.

35 §

Todistajaa tai muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä voidaan kuulla pääkäsittelyssä siten, ettei kuultavan henkilöllisyys paljastu (*anonyymi todistelu*), jos:

1) virallinen syyttäjä vaatii rangaistusta teosta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta,

2) menettely on välttämätön kuultavan tai tällaiseen henkilöön rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta vakavalta uhalta ja

3) menettelyn arvioidaan vähentävän edellä 2 kohdassa tarkoitettua uhkaa.

Peitetoimintaan osallistuvaa poliisimiestä voidaan lisäksi 1 momentin 1 kohdan tarkoittamissa tapauksissa kuulla anonyymisti, jos poliisimiehen henkilöllisyyden salaaminen on välttämätöntä sen turvaamiseksi, että po-

liisimies voi jatkaa käynnissä olevaa peitetoimintaa.

Menettelystä päätettäessä anonyymistä todistelusta säädetään oikeudenkäynnissä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 11 a—11 f §:ssä ja oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 a §:ssä.

35 a §

Kuultaessa henkilöä anonyymisti kuultava saa kieltäytyä kertomasta seikkaa tai vastauksista kysymykseen, joka koskee tietoja, joista hänen henkilöllisyytensä tai yhteystietonsa saattavat paljastua.

Asianosaisille on varattava mahdollisuus esittää kuultavalle kysymyksiä.

35 b §

Syyliseksi tuomitseva tuomio ei saa perustua ainoastaan tai pääasiallisesti anonyymiin todisteluun.

—————
 Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään oikeudenkäynnistä rikosasioissa 11 päivänä heinäkuuta 1997 annetun lain 689/1997 1 lukuun uusi 14 a – 14 e § ja 15 lukuun uusi 11 a – 11 e § sekä 11 a §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

1 luku

Syyteoikeudesta

14 a §

Jos asianomistaja haluaa yksin nostaa syytteen tai tehdä rikosilmoituksen anonymisti kuultua henkilöä, joka edelleen haluaa henkilöllisyytensä jäävän paljastumatta, kohtaan perättömästä lausumasta tuomioistuimessa tai tähän asiaan liittyvästä virkarikoksesta, asianomistajan on ensin tehtävä kirjallinen syyttämispyyntö tai rikosilmoitus syyteasiasa toimivaltaiselle tuomioistuimelle, joka ratkaisee, nostetaanko asiassa syyte (*syyttämispyyntöä koskevan asian ratkaisu*).

Asianomistajan syyttämispyyntönsä tai asiaa koskevan rikosilmoituksen sisällöstä on voimassa, mitä asianomistajan yksin ajaman rikosasian haastehakemuksesta 7 luvussa säädetään. Vastajan nimeä eikä selvitystä syyttämättäjäntämisestä ei kuitenkaan tarvitse esittää.

Jos anonymisti todistanut suostuu henkilöllisyytensä paljastamiseen, se ilmoitetaan asianomistajalle.

14 b §

Tuomioistuimen on ennen syyttämispyyntöä koskevan asian ratkaisemista kuultava syylliseksi epäiltyä, asianomistajaa ja syyttäjää. Lisäksi tuomioistuin voi hankkia muuta tarpeelliseksi katsomaansa selvitystä. Tuomioistuin voi myös antaa määräyksen esitutkinnan toimittamisesta. Tällöin esitutkinnan suorittamisesta vastaa syyttäjä. Tuomioistuin

on päätösvaltainen myös kun siinä on yksin puheenjohtaja.

Syyttämispyyntöä koskevan asian käsittely ja siihen liittyvät asiakirjat eivät ole julkisia. Syylliseksi epäillyn henkilöllisyyttä eikä seikkoja, jotka saattavat paljastaa henkilöllisyyden, ei saa paljastaa edes asianosaisille.

14 c §

Jos on olemassa todennäköisiä syitä rikoksesta epäillyn syyllisyyden tueksi, tuomioistuimen on annettava haaste. Haasteessa vastaajan henkilöllisyys paljastetaan. Jos syytteen nostamiselle ei ole edellytyksiä, tuomioistuimen on haastetta antamatta hylättävä syyttämispyyntö tuomiolla.

14 d §

Syytteen nostamisesta päättänyt tuomari ei saa käsitellä syyteasiasa.

14 e §

Syyteasian käsittelystä on muutoin voimassa, mitä asianomistajan yksin ajaman rikosasian käsittelystä säädetään.

5 luku

Anonyymi todistelu

11 a §

Tuomioistuin voi syyttäjän, vastajan tai asianomistajan kirjallisesta vaatimuksesta

päättää oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 35 §:ssä säädetyn edellytyksin, ettei todistajan tai muun todistelutarkoituksessa kuultavan henkilön tarvitse paljastaa henkilöllisyyttään eikä yhteystietojaan.

Tuomioistuin voi 1 momentin lisäksi päättää, jos se on kuultavan nimettömyyden turvaamiseksi välttämätöntä, että henkilöä kuullaan näkösuojan takaa tai hänen henkilökohdaisesti läsnä olematta käyttäen ääniyhteyttä. Ääni voidaan myös muuntaa siten, ettei kuultavaa voi siitä tunnistaa.

Syyttäjä voi esittää vaatimuksen jo ennen syytteen nostamista.

11 b §

Anonyymistä todistelusta päättää se tuomioistuin, joka on syyteasiassa toimivaltainen tai, jos se kuultavan anonymiteetin suojaamiseksi on tarpeen, sellainen käräjäoikeus, jossa asian käsittely sopivasti käy päinsä.

Anonyymistä todistelua koskevassa asiassa tuomioistuin on päätösvaltainen myös, kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin tuomioistuimen istunnosta säädetään. Anonyymistä todistelusta päättänyt tuomari ei saa käsitellä syyteasiaa.

11 c §

Anonyymistä todistelua koskeva vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä. Muulla kuin anonyymistä todistelua vaatineella asianosaisella ei ole oikeutta olla läsnä asian käsittelyssä. Syyttäjää on kuitenkin kuultava asianomistajan tai vastaajan anonyymistä todistelua koskevasta vaatimuksesta. Henkilöä, jota vaaditaan kuultavaksi anonyymisti, voidaan kuulla.

11 d §

Ottaessaan käsiteltäväksi anonyymistä todistelua koskevan asian tuomioistuimen on määrättävä epäilylle, jolla ei ole oikeutta olla läsnä asian käsittelyssä, julkinen asiamies valvomaan hänen etuaan.

Julkiseen asiamieheen sovelletaan soveltuvin osin mitä pakkokeinolain 5 a luvun 6 a—6 c §:ssä säädetään.

11 e §

Lainvoimaisesta päätöksestä, jolla anonyymiin todisteluun on suostuttu, tuomioistuin antaa hakijalle toimituskirjan, jossa syyteasia ja todistaja on henkilö- ja yhteystiedot salaten soveltuvalta tavalla yksilöity. Toimituskirjasta tulee myös käydä ilmi, mitä menettelyä käyttäen todistajaa on kuultava.

11 f §

Käräjäoikeuden anonyymistä todistelua koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla hovioikeuteen ja hovioikeuden ensimmäisenä asteena tekemään päätökseen valittamalla korkeimpaan oikeuteen valituslupaa pyytämättä. Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle tuomioistuimelle seitsemän päivän kuluessa päätöksen julistamisesta. Tuomioistuimen on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä ja asiaa koskeva asiakirjavihko muutoksenhakutuomioistuimelle.

Valittajan vastapuolella on oikeus kirjallisesti vastata valitukseen. Vastaus on toimitettava päätöksen tehneelle tuomioistuimelle seitsemän päivän kuluessa muutoksenhakuajan päättymisestä. Vastaus on viipymättä lähetettävä muutoksenhakutuomioistuimelle.

Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 ____.

3.

Laki**esitutkintalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään esitutkinnasta 30 päivänä huhtikuuta 1987 annettuun lakiin 449/1987 uusi 39 b § seuraavasti:

39 b §

Tutkinnanjohtaja voi päättää, ettei kuulustelupöytäkirjaan merkitä kuultavan nimeä ja yhteystietoja, jos se on tarpeen kuultavan tai häneen rikoslain 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitetussa suhteessa olevan henkilön suojaamiseksi henkeen tai terveyteen kohdistuvalta vakavalta uhalta. Jos henkilöä on tarkoitus kuulla oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 35 §:n mukaan anonyymisti, ei esitutkintapöytäkirjaan merkitä muitakaan seikko-

ja, joista todistajan henkilöllisyys voi paljastua.

Jollei anonyymiä todistelua ole vaadittu viimeistään rikosasian tultua vireille tai anonyymiä todistelua koskeva vaatimus on hylätty, tutkinnanjohtajan on täydennettävä kuulustelupöytäkirjaa muilla 1 momentin nojalla merkitsemättä jätetyillä tiedoilla kuin yhteystiedoilla.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 ____.

4.

Laki**oikeudenkäynnin julkisuudesta annetun lain 5 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään oikeudenkäynnin julkisuudesta 21 päivänä joulukuuta annettuun lakiin (945/1984) sellaisena kuin se on 24 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa 404/1995 5 a §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

5 a §

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa säädetyn lain 5 luvun 11 §:n tarkoittama anonyymiä todistelua ja poliisilain 36 a §:n tarkoittama järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskeva asia käsitellään sekä päätös julistetaan myös sovellettujen lainkoh-

tien ja tuomiolauselman osalta yleisön läsnä olematta. Päätös ja oikeudenkäyntiaineisto on pidettävä salassa 40 vuotta päätöksen antamisesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

5.

Laki**poliisilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 7 huhtikuuta 1995 annettuun poliisilakiin (493/1995) 36 a, 36 b, 36 c ja 47 a § sekä lain 44 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi muutettuna laissa 21/2001, uusi 5 momentti seuraavasti:

36 a §

Peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan

Peitetoimintaa suorittavalle poliisimiehelle voidaan antaa lupa osana peitetoimintaa osallistua järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jos

1) peitetoiminnan kohteena on rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kymmenen vuotta vankeutta, ja

2) osallistumisella voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys peitetoiminnan kohteena olevan rikoksen estämiselle, paljastamiselle tai selvittämiseksi.

Osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan poliisimiehelle voidaan antaa lupa hankkia toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla.

Poliisimiehelle voidaan myös antaa lupa osallistua 1 momentissa tarkoitettuun rikokseen vaikuttamalla rikoksen tekemisen aikaan ja paikkaan tai muulla tähän rinnastettavalla tavalla, jos rikos on tekeillä tai on perusteltua syytä olettaa, että rikos tehtäisiin ilman poliisimiehen myötävaikutustakin. Poliisimies saa lisäksi edellä mainitulla tavalla osallistua rikollisryhmän muuhun rikokseen, joka tehdään 1 momentissa tarkoitettun rikoksen yhteydessä, jos tämä on välttämättömä peitetoiminnan paljastumisen estämiseksi ja poliisimiehen tai hänen läheistensä henkeen tai terveyteen välittömästi kohdistu-

van vakavan uhan torjumiseksi.

Suorittaessaan peitetoimintaa poliisimies saa myös syyllistyä liikenneriikkomuksiin, järjestyksriikkomuksiin tai muihin sellaisiin lajissaan vähäisiin rikkomuksiin, joista ei olisi yleisen rangaistuskäytännön mukaisesti odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa, jos tämä on välttämättömä peitetoiminnan paljastumisen estämiseksi.

Poliisimies ei saa kuitenkaan osallistua henkeen tai terveyteen taikka henkilökohtaiseen vapauteen kohdistuvaan tai toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaan rikokseen eikä myötävaikuttaa siihen, että avustettavan rikoksen aiheuttama oikeudenloukkaus muuten kuin vähäisessä määrin kasvaa.

36 b §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta päättäminen

Luvan myöntämisestä 36 a §:n 1-3 momentissa tarkoitettuun osallistumiseen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan päättää pakkokeinolain 1 luvun 9 §:ssä tarkoitettu käräjäoikeus tai muu käräjäoikeus, jossa asian käsittely sopivasti käy päinsä. Tuomioistuimien on päätösvaltainen myös kun siinä on yksin puheenjohtaja. Istunto voidaan pitää myös muuna aikana ja muussa paikassa kuin tuomioistuimen istunnosta säädetään. Asian käsittely voi tapahtua käyttäen videoneuvottelua tai muuta soveltuvaa teknistä tiedonvälitystapaa, jossa käsittelyyn osallistuvilla on puhe- ja näköyhteys keskenään.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun hakemuk-

sen tekee peitetoiminnasta päättäneen poliisiyksikön päällikön määräämä päällystöön kuuluva poliisimies. Hakemukseen on liitettävä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskeva kirjallinen suunnitelma, josta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Hakemus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viipymättä.

Lupa voidaan antaa kerrallaan enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Käräjäoikeuden tässä pykälässä tarkoitettuun päätökseen haetaan muutosta valittamalla hovioikeuteen. Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle käräjäoikeudelle seitsemän päivän kuluessa päätöksen julkistamisesta. Käräjäoikeuden on viipymättä lähetettävä valituskirjelmä ja asiaa koskeva asiakirjavihko hovioikeudelle. Valitus on käsiteltävä kiireellisenä.

36 c §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta raportointi

Poliisimiehen, joka on saanut 36 b §:ssä tarkoitetun luvan osallistua järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan tai joka on tehnyt 36 a §:n 4 momentissa tarkoitettuja tekoja, on raportoitava toiminnastaan peitetoiminnasta päättäneelle poliisiyksikön päällikölle.

Peitetoiminnasta päättäneen poliisiyksikön päällikön on vuosittain toimitettava sisäasiainministeriölle selvitys järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta ja 36 a §:n 4 momentissa tarkoitettujen tekojen tekemisestä.

Sisäasiainministeriön on vuosittain toimitettava eduskunnan oikeusasiamiehelle kertomus järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta ja 36 a §:n 4 momentissa tarkoitettujen tekojen tekemisestä.

Edellä tarkoitettusta raportoinnista, selvityksestä ja kertomuksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

44 §

Vaitiolo-oikeus

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies on osallistunut syyteharkinnan tai oikeudenkäynnin kohteena olevan rikoksen estämiseen, paljastamiseen tai selvittämiseen 36 a §:n 1-3 momentissa tarkoitettulla tavalla, tämä on ilmaistava rikoksesta epäillylle ja syyttäjälle. Tuomioistuin voi kuitenkin syyttäjän vaatimuksesta päättää oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 11 a – 11 f §:ssä säädettyä menettelyä soveltuvien osin noudattaen, että tieto saadaan jättää ilmaisematta rikoksesta epäillylle, jos ilmaisemisesta ilmeisesti aiheutuisi vakavaa vaaraa peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen tai hänen läheistensä turvallisuudelle.

47 a §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta aiheutetun vahingon korvaaminen

Valtio korvaa vahingon, jonka rikollisryhmän toimintaan osallistunut poliisimies 36 a §:n 4 momentissa tarkoitettulla menettelyllä on aiheuttanut sivulliselle.

Muulla 36 a §:ssä tarkoitettulla rikoksella aiheutetun vahingon valtio korvaa, jollei osoiteta, ettei peitetoimintaa suorittavan poliisimiehen olisi voitu kohtuudella edellyttää estävän vahingon syntymisen tai rajoittavan sitä. Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies kuitenkin omalla toiminnallaan on myötävaikuttanut aiheutetun vahingon määrän kasvuun, valtio korvaa tämän osan aiheutetusta vahingosta.

Valtion vahingonkorvausvelvollisuuteen sovelletaan muutoin, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvussa, 6 luvun 1 §:ssä ja 7 luvun 3 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä päivänä kuuta 20 .

Tasavallan Presidentti

Ministeri